

SOSYAL GÜVENLİKTEKİ KAYIPLAR VE İŞSİZLİK SİGORTASI

Yıldırım Koç

Türk-İş Eğitim Yay. No.35
Ankara, 1999

GİRİŞ

Türkiye'de 1999 yılı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarının gündeminin önde gelen birkaç maddesinden biri, "sosyal güvenlik reformu" adı verilen yasa tasarısıydı.

Bu konu, imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde uluslararası tahkimi getirecek, özelleştirmeye anayasal güvence sağlayacak ve Danıştay'ın yetkilerini kısıtlayacak Anayasa değişikliği ile birlikte, tam bir bütünlük oluşturuyordu. Bunlar, uluslarüstü ve ulusötesi sermayenin talepleriydi.

Hükümetin, IMF'nin talepleri doğrultusunda uygulamaya soktuğu politikalar, Türkiye'nin toplumsal tarihi açısından önemli bazı gelişmelere yol açtı.

Hükümeti oluşturan siyasal partiler, halkın büyük çoğunluğunun düşünce ve taleplerini gözardı ederek, ulusötesi sermayenin politikaları doğrultusunda davrandı.

Buna karşılık, başta TÜRK-İŞ olmak üzere çeşitli kuruluşlar yaygın eylemler örgütlediler. Emek Platformu oluştu. Ulusötesi ve yerli sermaye ile bir bütün olarak halkımızın ve ülkemizin çıkarları çok açık ve net bir biçimde karşı karşıya geldi.

Çok farklı siyasal eğilimlerin yönetimlerde bulunduğu işçi ve kamu çalışanı konfederasyonları ilk kez belirli eylemleri gerçekleştirmek amacıyla biraraya geldi. 1998 yılı sonlarında TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK arasında belirli ölçüde kurumsallaşan işbirliği, 1999 yılı başında KESK, Türkiye KAMU-SEN ve MEMUR-SEN ile ortak bildiri yayınlayabilme noktasına gelişmişti.

14 Temmuz 1999 günü oluşturulan Emek Platformu ise, bu altı örgüte ek olarak, ilk kez üç emekli örgütünü de kapsadı. 6 meslek birliği de bu işbirliği platformuna katıldı. Emek Platformu, bileşenleri açısından bakıldığında, çalışanların bugüne kadar gerçekleştirilen en yaygın ve kapsamlı örgütlenmesidir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 12 Temmuz 1999 günlü kararıyla 24 Temmuz'da Ankara'da büyük bir miting yapılması kararlaştırıldı. Bu kararı, Emek Platformunu oluşturan diğer kuruluşlar da benimsedi. Böylece, 24 Temmuz 1999 günü Ankara'da Türkiye tarihinin en büyük işçi ve kamu çalışanı mitingini gerçekleştirildi.

13 Ağustos 1999 günü ülke çapında üretimden gelen güç oldukça başarılı bir biçimde kullanıldı. Türkiye tarihinde ilk kez tüm siyasal eğilimlerden kişiler ve tüm işçi ve kamu çalışanı örgütleri, Türkiye tarafından onaylanmış 87 sayılı Sözleşmede yer alan meşru ve demokratik direnme haklarını birlikte kullandılar.

Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısı ve Anayasa değişiklik teklifleri ile bunlara gösterilen tepki, Türkiye'de sınıfsal ve ulusal saflaşmaların netleşmesi açısından önemli bir dönüm noktasıdır.

ULUS-DEVLET VE SINIFSAÇ ÇIKARLARIN BÜTÜNLÜĞÜ

Ulusötesi sermayenin ve onun beyni ve sözcüsü IMF'nin, sosyal devleti yok edecek biçimde bazı talepleri dış kaynak sağlamada önkoşul olarak getirmesinin çeşitli nedenleri vardır.

Bunun birinci nedeni, ideolojiktir. İşverenler, kapitalizmin İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarından 1970'li yıllara kadarki "Altın Çağ"ında sosyal devleti kabul etmişti, kabul etmek zorunda kalmıştı. İşverenler, kapitalizmin günümüzdeki

durgunluk ve krizler çağında ise sosyal devleti reddetmektedir. Sosyal devlet ve SSK gibi kuruluşlar bu nedenle hedef durumundadır.

İkinci neden, çağımızda önemli miktarlara ulaşan emeklilik fonlarını özel sigorta şirketlerinin, çok karlı bir alan olan sağlık hizmetlerini de özel sağlık şirketlerinin denetimine verme çabasıdır. Ancak bu konunun en az bu kadar önemli bir başka boyutu daha vardır.

Özellikle Türkiye gibi bağımsızlığını bir ulusal kurtuluş savaşı ile elde etmiş ülkelerde, devletin sınıflarüstü bir boyutu da sözkonusudur. Ayrıca, ulusötesi sermayenin, çağımızda gelişmekte olan ülkelerde ulus devletleri zayıf düşürücü politikaları da hesaba katıldığında, ulus devletin savunulması, işçi sınıfının da önde gelen görevi olur. Ulusötesi sermaye, sömürgeleştiremediği bazı devletleri ve ülkeleri, bir taraftan bölgesel çatışmalar yoluyla zayıflatır, böler, parçalar. Böylece de hakimiyetini pekiştirmeye çalışır. Ulusötesi sermaye, diğer taraftan ise, "devleti küçültelim" anlayışını yayar, ulus devleti zayıflatır, ulus devletin kendi halkı ile olan ilişkilerini ve bağı iyice azaltır ve böylece devlet üzerindeki hakimiyetini artırır.

Günümüzde ulusötesi sermayenin hakim olduğu Avrupa Birliği ülkelerinin büyük bir bölümünün PKK'ya veya daha genelinde Kürtçü hareketlere verdiği desteğin arkasındaki mantık, budur.

Ulusötesi sermayenin, devleti içten zayıflatmasında ve yıkmasında önemli bir hedef, devletle halk arasındaki bağı zayıflatılması ve koparılmasıdır. Günümüzde devlet, sosyal hukuk devleti kimliğiyle, vatandaşla yakın bağlar kurmuştur. Ayrıca, ulusötesi sermayeye karşı direnmede ulus devletin önemi de ortadadır. Ulusötesi sermaye, ulus devleti zayıflatmak için bu bağı yoketmeyi hedef almaktadır.

Sosyal güvenliği ve SSK'yı çökertenler, devletle vatandaş arasındaki önemli bir bağı yoketmektedir. Devletine güvenmeyen ve sıkıntılı gününde devletine sığınamayan bir kişi, devletine de sahip çıkmaz.

Özelleştirmeler yoluyla kamu kesiminde istihdam azalır ve kamu kesiminde çalışmanın güvencesi ve bazı ayrıcalıkları ortadan kalkarsa, memur ve emekli aylıkları insanların gereksinimlerini karşılayamazsa, devletine sahip çıkan azalır.

Eğitim ve sağlık paralı hale gelirse, toplu taşımacılık özelleştirilirse, sosyal devletin diğer kırıntıları da yok edilirse, devletle vatandaş yabancılaşır.

Tarım ve hayvancılığa verilen destek azaltılır ve kaldırılırsa, köylüyle devlet arasındaki bağı zayıflar.

IMF ve Dünya Bankası kanalıyla ulusötesi sermayenin Türkiye'den istedikleri, sonunda, "vatan" anlayışını ve duygusunu zayıflatmayı ve ulus-devleti güçsüz kılmayı amaçlamaktadır.

SSK'YI VE SOSYAL DEVLETİ ÇÖKERTME ÇABALARI

Özetle belirtmek gerekirse, SSK'nın bugünkü durumu,
- SSK kaynaklarının siyasi iktidarlarca kötüye kullanılmasının,
- siyasal müdahalelerle SSK'nın kötü yönetilmesinin,
- sosyal devlet uygulamasının hemen hemen yokluğu nedeniyle birçok kişinin yasadaki boşluklardan yararlanarak SSK'nın sınırlı olanaklarını tüketmesinin,
- özelleştirmeci mantıkla SSK'nın üretim ve hizmet kapasitesinin gerektiği gibi büyütülmeyerek özel sektör için büyük bir pazar yaratılmasının,

- sosyal sigortaların finansmanına devlet katkısının olmamasının ve, belki de en önemlisi,
- kaçak işçilerin sayısının sigortalıların sayısına yaklaşmasının sonucudur.

Bazı sigortalıların işsizlik sigortasının, devlet yardımının ve iş güvencesinin bulunmadığı koşullarda erken yaşlarda emekli olarak, bir güvenceye kavuşma taleplerinin, sistemin tıkanmasında önemli bir etkisi yoktur.

Avrupa'da toplumda yeni işçileşecek kesimlerin kalmaması, nüfusun yaşlanması ve sosyal güvenlik sistemlerinin yaşlanması nedeniyle sorunlar yaşanırken, Türkiye'de genç bir nüfus, hızla işçileşen bir toplum ve daha uygunlaşmamış bir sosyal güvenlik sistemi vardır.

Hükümetlerin SSK'nın sorunlarına ilişkin çözüm arayışlarında asıl neden, kamu finansman açığının kapatılmasında dış kaynaklara bağımlılığın son yıllarda iyice artması ve dış kaynak bulmanın giderek zorlaşmasıdır.

Hükümetler 1980'li yıllara kadar SSK'nın sorunlarıyla pek fazla ilgilenmediler. Ancak 1980'li yıllardan itibaren özelleştirme politikaları SSK'yı da doğrudan etkilemeye başladı.

SSK sağlık tesislerinin özelleştirilmesi doğrultusundaki girişimler engellenince, SSK'nın olanakları kısıldı, SSK sağlık tesislerinde sunulan hizmet nicelik ve nitelik olarak geriletildi ve fiili bir özelleştirme yaşandı. Sağlık hizmetlerinde Kurum dışına sevkler hızlandı ve bu yolla özel sektöre önemli bir kaynak aktarımı başladı. Bazı hekimler, SSK'da çalışmayı kendi özel muayenehanesi için bir araç olarak kullandı. Özel hayat sigortacılığı ve sağlık sigortası çeşitli biçimlerde teşvik edildi. SSK sağlık tesislerinde normal çalışma saatleri sonrasında paralı muayene uygulaması getirildi, SSK ticarileştirildi.

SOSYAL SİGORTALAR YASASINI DEĞİŞTİRME GİRİŞİMLERİ

1986 yılında yaşlılık aylığına hak kazanma zorlaştırıldı. Bu değişiklik 1992 yılında eski biçimine dönüştürüldü.

Bu arada Türkiye'de Şili sosyal güvenlik sisteminin ve özellikle yaşlılık aylığı fonlarının propagandası yapılmaya başlandı. TÜSİAD, 1996 yılında yayımladığı **Emekli ve Mutlu, Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin Sorunları, Çözüm Önerileri ve Özel Sigortacılık Girişimi** kitabı ile bu sistemi kamuoyuna tanıtmaya çalıştı. Ancak kamuoyunda duyulan tepki nedeniyle, bu program başarısızlıkla sonuçlandı.

Özellikle 1990'lı yıllarda hemen hemen her hükümet bir sosyal güvenlik reformu taslağı hazırladı. Ancak bunların bir bölümü eylemlerle, bir bölümü de hükümetlerin kararsızlığı nedeniyle uygulanamadı. 1995 yılındaki taslak, TÜRK-İŞ'in 30 Nisan 1995 günü İzmir'de ve 21 Mayıs 1995 günü Rize'deki mitingleriyle ve Demokrasi Platformu'nun 1 Mayıs kutlamalarında bu konuya ağırlık vermesiyle engellendi.

Bu dönemde özellikle IMF ve Dünya Bankası'nın baskıları arttı. Türkiye'nin kamu açıklarının büyümesi ve kaynak ve özellikle de dış kaynak gereksiniminin artmasıyla birlikte, hükümetler bu baskılara karşı daha duyarlı hale geldiler.

Bu girişimler sonucunda, Hükümet, Uluslararası Çalışma Bürosu'na sosyal güvenlik ve sağlık sigortası reform projesi hatırlattı. Bu proje sonucunda hazırlanan raporlar 1996 yılında kamuoyunun istenilen doğrultusunda biçimlendirilmesinde kullanıldı.

TARTIŞMA KONULARI

Bu taslak ve tasarılar ve özellikle de 1999 yılında hazırlanan ve 4447 sayılı ile 25 Ağustos 1999 günü yasalanan tasarıda, işçiler açısından öne çıkan tartışma konuları şunlardı (Memurlar ve Bağ-Kur'a prim ödeyenlere ilişkin düzenlemeler inceleme kapsamı dışında tutulmuştur):

- Yeni sigortalı olacaklar için yaşlılık aylığına hak kazanmada öngörülen yaş ve prim ödeme gün sayıları;
- Halen sigortalı olanlar için yaşlılık aylığına hak kazanmada öngörülen yaş ve prim ödeme gün sayıları;
- Prime tabi kazancın üst sınırı;
- Kaçak işçilikle mücadele;
- Devlet katkısı;
- Yaşlılık aylığı bağlama ve aylığı artırma sistemi;
- İşsizlik sigortası;
- İş güvencesi ve sendikal güvence;
- Çalışanları tasarrufa teşvik fonunun tasfiye biçimi;
- Sendikalaşmayı teşvik;
- Prim gün sayısını dolduranların istedikleri taktirde işten ayrılarak kıdem tazminatlarını alabilmeleri.

ORTAK ÇALIŞMALAR VE TASARILAR

1995 yılında hazırlanan tasarı taslağı üzerindeki tartışmaların ardından, 1996 yılında yeni bir tasarı gündeme geldi. Bu tasarıнын önemli bazı maddeleri konusunda TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonundaki görüşmeler sırasında işçi, işveren ve hükümet temsilcileri arasında büyük ölçüde bir mutabakat sağlandı. 1999 yılı Temmuz ve Ağustos aylarındaki tartışmalarda sürekli olarak bu mutabakata gönderme yapıldı.

Refahiyol Hükümeti'nin istifasından sonra oluşturulan Anadol-D Hükümeti, 25 Ağustos 1997 tarihinde Ekonomik ve Sosyal Konsey'i toplantıya çağırdı. Bu toplantının ağırlıklı konusu, sosyal güvenlik reformu oldu. Çıkan tartışmalar üzerine, Ekonomik ve Sosyal Konsey'e bir rapor sunmak üzere Sosyal Güvenlik Reformu Komisyonu oluşturuldu.

Bu Komisyon, SSK'nın sorunlarının çözümünde kaçak işçilikle mücadeleyi öne alan ve 1996 mutabakatını vurgulayan bir rapor hazırladı (**Sosyal Güvenlik Reformu Komisyon Raporu**, Ankara, Kasım 1997, 29 s.). Ancak bu rapor, Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından ele alınıp incelenmedi; bir belge olarak kaldı.

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 8 Şubat 1999 günü yapılan toplantısında da yeni bir Sosyal Güvenlik Reformu Komisyonu oluşturuldu. Bu Komisyon ilk toplantısını 3 Mart 1999 günü yaptı. Toplantılarda, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası konusunda SSK tarafından hazırlanan bir değişiklik taslağı incelendi. Ardından da 4792 sayılı Yasa konusunda bir tartışma başladı. Ancak 506 sayılı Yasa konusundaki görüşmeler bir rapor haline getirilemeden, bu görüşmelerin dikkate alınmadığı bir tasarı taslağı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından kamuoyuna açıklandı ve ardından Bakanlar Kurulu'na sunuldu. Bunun üzerine, bu Komisyonun çalışmaları sona erdi.

Hükümetin sonuç alıcı girişiminin ilk adımı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 28 Haziran 1999 günü açıklanan ilk tasarı taslağı oldu. Bu tasarı

henüz yaygın bir biçimde dağılmamışken, 30 Haziran 1999 günü ikinci bir taslak sendikalara gönderildi.

Bu taslağın ardından, Ekonomik ve Sosyal Konsey 1 Temmuz 1999 günü Ankara'da toplandı. Bu toplantıda ciddi tartışmalar oldu. Ekonomik ve Sosyal Konsey'de, işçi ve işveren taraflarının taslak konusunda görüşerek bir anlaşmaya varmaları konusunda karar alındı. Aynı gece, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, TİSK, TOBB, TESK ve TZOB Genel Başkanları Ankara'da Hilton Otelinde bir toplantı yaptılar. TİSK, bu toplantıda bazı kararlar alındığını ileri sürdüyse de, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları, bir karar alınmadığını, yalnızca belirli görüşmelerle yetinildiğini ifade ettiler. Bu arada belirli yörelerde sendikalar tasarıya karşı eylem önermeye başladı.

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK temsilcileri 3-4 Temmuz 1999 günleri TÜRK-İŞ'te biraraya gelerek, yasa tasarı taslağına alternatif bir taslak hazırladılar (**TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK Ortak Önerisi**, 7 s., çoğaltma). Bu metinde, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası'nda yapılması öngörülen değişikliklere ek olarak, sınırlı bir iş güvencesi getirecek düzenlemeler de öneriliyordu.

TÜRK-İŞ, 5 Temmuz 1999 günü **Mezarda Emekliliğe Hayır** broşürünü basına ve üyelerine dağıtmaya başladı. Aynı gün, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, TİSK, TOBB, TZOB, TESK ve TUSİAD temsilcilerinin katıldığı bir toplantı TİSK'de gerçekleştirildi. İşçi konfederasyonlarının temsilcileri, iş güvencesinin yer almadığı bir değişikliğe karşı olduklarını açıklayarak, bu konunun görüşülmesi kabul edilmeden diğer konuları tartışmayacaklarını bildirdiler. TİSK de iş güvencesini tartışmayı reddedince, toplantı dağıldı.

Aynı gün öğleden sonra tekrar biraraya gelen kuruluş uzmanları, üzerinde görüşbirliği olan konularla farklılık olan konuları saptadılar. Aynı gün akşam üstü TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, TİSK, TOBB, TESK ve TZOB Genel Başkan ve yöneticileri biraraya gelerek, uzmanlar düzeyinde yapılan saptamalar üzerinde çalıştı ve anlaşmazlık bulunan noktaları iyice azalttı. 6 Temmuz 1999 günü TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ Başkanlar Kurulları ayrı ayrı toplanarak, daha sonraki günlerde izlenecek stratejilerini belirlediler. 6 Temmuz'da 7 örgütün temsilcileriyle TÜRK-İŞ'te yapılan toplantıda ise bir anlaşma sağlanamadı.

Bunun üzerine, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları 5-6 Temmuz günleri işverenlerle birlikte yapılan toplantılarda üzerinde anlaşma sağlanan ve sağlanamayan noktaları saptadılar. 15 sayfalık bu tutanak, 7 Temmuz 1999 günü Bayram Meral tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'a sunuldu.

Bu görüşmelerin ve daha sonra yapılan açıklamaların ardından ilişkiler sertleşmeye başladı. Özellikle 9 Temmuz 1999 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan yasa taslağının Bakanlar Kurulu'nda kısa bir görüşmenin ardından tasarı haline getirilmesi ve öncelikle görüşülmesi talebiyle TBMM'ye gönderilmesiyle, tartışmalar daha da büyüdü.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 12 Temmuz 1999 günü Ankara'da toplanarak, 15 Temmuz 1999 günü tüm illerde şube yönetimlerinin ve işçilerin, DSP, MHP ve ANAP il örgütlerini ziyaret etmesi; aynı eylemin 19 Temmuz 1999 günü Ankara'da genel merkez ziyaretleri biçiminde sürdürülmesi ve 24 Temmuz günü de Ankara'da bir miting düzenlenmesi kararlarını aldı. Ayrıca, demokratik kitle örgütlerinin yöneticilerinin de 14 Temmuz 1999 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezinde toplantıya davet edilmesi kararlaştırıldı.

Başbakan Bülent Ecevit'in 11 Temmuz günü yaptığı konuşmada, sosyal güvenlik reformunun yapılmaması durumunda devletin çökeceği biçimindeki iddiası da geniş tepki uyandırdı.

14 Temmuz 1999 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezinde TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, Türkiye KAMU-SEN, MEMUR-SEN, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti, Tüm İşçi Emeklileri Derneği, Tüm Bağ-Kur Emeklileri Derneği, TMMOB, Türk Dış Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve TÜRMOB Genel Başkan ve yöneticileri biraraya gelerek, daha sonra Emek Platformu adını alacak olan bir birliktelik oluşturdular.

Emek Platformu, hükümetin, memur ve emekli aylıkları, sosyal güvenlik reformu, uluslararası tahkim, özelleştirme ve tarım ve hayvancılık politikalarına karşı çıkarak, bunların IMF'nin talimatları doğrultusunda biçimlendirildiğini ileri sürdü. Emek Platformu, TÜRK-İŞ tarafından programlanmış olan eylemleri birlikte gerçekleştirme kararı aldı. Ayrıca, diğer kuruluşlar tarafından planlanmış bazı eylemlerde de bütünlük ve dayanışma sağlandı.

TÜRK-İŞ 16 Temmuz 1999 günü TİSK ile yeniden görüşme yaparak, bir anlaşma sağladı. TİSK, iş güvencesine ilişkin düzenlemelerin ortak metinden çıkarılması karşılığında, yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları konusunda sendikaların taleplerine iyice yaklaştı. Bu anlaşmanın sağlandığı gece, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve TİSK Genel Başkanı Refik Baydur, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'la bir görüşme yaptılar.

17 Temmuz 1999 Cumartesi günü de, TÜRK-İŞ Yöneticileri Başbakan Bülent Ecevit ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan ile görüşerek, varılan anlaşma konusunda kendilerine bilgi aktardılar. Daha sonraki günlerde TÜRK-İŞ ile hükümet yetkilileri arasında çeşitli düzeylerde görüşmeler oldu; çeşitli seçenekler geliştirildi. Ancak bu arada eylemler de sürdü.

Bu süreçte TİSK'in tavrı ilginçtir. TİSK bir taraftan sosyal devlete karşıydı, diğer taraftan işverenlerin çalıştırdıkları kişiler için ödemek zorunda olduğu prim miktarını düşük tutmaya ve ödenen primin etken bir biçimde değerlendirilmesini sağlamaya çalışıyordu. TİSK, primlerin toplam işgücü maliyeti içindeki payının düşük tutulması için, sendikalaşmayı teşvik edici düzenlemeleri bile kabul etti. Aynı şekilde, işsizlik sigortası ve iş güvencesinin taslaktan çıkarılması koşuluyla, mevcut sigortalılar ve yeni sigortalı olacaklar için yaşlılık aylığına hak kazanmada sendikaların taleplerini kabul etti.

TÜRK-İŞ 13 Temmuz 1999 günü tüm milletvekillerine tasarının neler getireceğini anlatan birer dosya gönderdi. Tasarı TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nda görüşülürken, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, Türkiye KAMU-SEN ve MEMUR-SEN Genel Başkanları Komisyon üyelerine görüşlerini anlattılar ve bazıları birer dosya sundu. Ancak bu görüşmelerden bir sonuç elde edilemeyince, 19 Temmuz 1999 günü Ankara'da 10-15 bin kişilik bir grupla DSP, ANAP ve MHP Genel Merkezleri ziyaret edildi ve buralara siyah çelenk bırakıldı.

24 Temmuz 1999 günü de Ankara'da Kızılay Meydanı'nda kitlesel bir basın açıklaması yapıldı. Hipodrom, Tandoğan ve Kurtuluş'ta toplanan yüzbinlerce kişi, üç ayrı koldan Kızılay Meydanı'na girdi. Katılanların sayısı, çeşitli kaynaklara göre, 150 bin ile 400 bin arasında değişti. 24 Temmuz mitingi, Türkiye tarihinin en büyük işçi-memur mitingi oldu. Mitinge katılanların büyük çoğunluğunu TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların üyeleri oluşturdu. Miting dağılmaya başladığında TÜRK-İŞ'e bağlı

sendikaların üyeleri henüz alana girememişti; kortejin sonu daha Sıhhiye'deydi. Ankara Valiliğinin, TÜRK-İŞ'e, bu toplantının yasadışı olduğu yolundaki bildirimini sonrasında herhangi bir hukuksal işlem de yapılmadı.

Ankara mitinginin ardından yapılan görüşmeler sonucunda TBMM'de görüşülmekte olan tasarının Plan ve Bütçe Komisyonu'nda altkomisyona gönderilmesi sağlandı. TÜRK-İŞ, bu nedenle, 29 Temmuz günü için görüşülmüş olan 1 saatlik iş durdurma eyleminin ertelenmesini önerdi. Emek Platformu Başkanlar Kurulu, 28 Temmuz günü yaptığı toplantısında, bu öneriyi kabul etti; isteyen kuruluşların 29 Temmuz günü eylem yapabileceğini belirtti. TÜRK-İŞ'in Hükümetle görüşmeleri konusunda ayrıntılı bilgi aktarmaması, 29 Temmuz günkü eylem sırasında KESK'e bağlı sendikalara üye bir grubun TÜRK-İŞ'in önünden geçerken TÜRK-İŞ'i hedef alan sloganlar atması ve KESK, DİSK ve HAK-İŞ Genel Başkanlarının TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'i hedef alan açıklamaları, Emek Platformu içinde ciddi bir bunalıma yol açtı.

TÜRK-İŞ ile Hükümet yetkilileri 29 Temmuz 1999 günü öğleden sonra bazı görüşmeler yaptılar. Bu görüşmelerde yasa tasarısının bazı noktalarda iyileştirilmesi sağlandı. Tasarı ertesi gün Plan ve Bütçe Komisyonunda ele alındığında verilen önergelerle bu değişiklikler tasarıya yansıtıldı.

TÜRK-İŞ yaş konusundaki eski tavrını sürdürdü. Ayrıca, hükümeti oluşturan üç siyasal partinin genel başkanlarının iş güvencesi ve sendikal güvence sağlanması için gerekli çalışmanın yılbaşına kadar gerçekleştirileceği konusunda bir taahhüde bulunması sözü de verildi.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 30 Temmuz 1999 günlü toplantısında, tasarıdaki bazı olumlu gelişmelere dikkati çektikten sonra, başta 58-60 yaş olmak üzere, bazı noktaların kabuledilemez olduğunu tekrar belirtti. Aynı gün Plan ve Bütçe Komisyonu'nda değiştirilen yasa tasarısı, TBMM Genel Kurulu'na gönderildi. Ancak özellikle emekli aylığı bağlama sistemi ve emekli aylıklarının artırılması konularında verilmiş sözlerin tasarıya yansıtılmadığı gözlemlendi. Yeniden bazı görüşmeler yapıldıysa da, bir sonuca ulaşmak mümkün olmadı.

Bu gelişmeler Emek Platformu içinde ciddi sorunlara neden oldu. Emek Platformu'nun 30 Temmuz 1999 günü yapılan toplantısında ortak eylem olanakları ortadan kalktı. Bir ortak açıklama önce kabul edildi; daha sonra iptal edildi.

Bu tartışmalar daha sonraki günlerde de sürdü. TÜRK-İŞ'e bağlı 9 sendika ortak bir bildiri yayımladı. Hükümetin verdiği bazı sözlerin tutulmaması da sorunları artırdı. Bu koşullarda, 3 Ağustos 1999 günü iki önemli gelişme oldu. DİSK Genel Başkanı Vahdettin Karabay TÜRK-İŞ'i ziyaret etti ve önce Genel Başkan Bayram Meral'le, daha sonra da TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ile bir toplantı yaptı. Ardından, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Genel Sekreter Şemsi Denizler'i aynı gün Genel-İş Sendikası Genel Merkezi'nde yapılan Emek Platformu toplantısına gönderdi. Emek Platformu bazı kararlar aldı.

Emek Platformu toplantısı devam ederken, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu toplanarak, 6 Ağustos 1999 günü bir günlük süreyle işe gitmeme doğrultusunda bir eğilim belirledi; Emek Platformu toplantısından dönen Genel Sekreter Şemsi Denizler de bu karara katıldı ve bu konuda gerekli kararların sendikalar tarafından alınmasını talep eden bir yazı, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalara gönderildi.

4 Ağustos 1999 günü de 26 sendika, 6 Ağustos 1999 günü programlanan eyleme katılacağına ilişkin görüş bildirdi. Emek Platformunu oluşturan diğer örgütler de bu eyleme katılacaklarını açıkladılar.

4 Ağustos 1999 günü Emek Platformu Ankara'da Kızılay'da Güvenpark'ta bir oturma eylemi yaptı. Ardından örgüt genel başkanları TBMM'ye kadar yürüdüler ve Genel Kurulda görüşmeleri izlemeye başladılar. Yasa tasarısının aynı gün genel kurulda görüşülmesi öngörülüyordu. Görüşme başladı, ancak Hükümet tasarımı geri çekti.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 5 Ağustos 1999 günü yaptığı toplantısında, Yönetim Kurulu tarafından alınmış olan eylem kararını onayladı; tasarının geri çekildiğini gözönüne alarak, 6 Ağustos eylemini erteledi; tasarının TÜRK-İŞ'in talepleri doğrultusunda değiştirilmeden yeniden gündeme getirilmesi durumunda, üretimden gelen gücün kullanılması konusunda Yönetim Kuruluna yetki verdi. Ancak, daha sonraki günlerde yapılan bazı görüşmelerden de bir sonuç alınmadı.

Hükümet bu arada özelleştirmeyi anayasal güvence altına alan, imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde uluslararası tahkime olanak tanıyan ve Danıştay'ın yetkilerini kısıtlayan Anayasa değişikliklerini gündeme getirdi. Emek Platformu Başkanlar Kurulu 9 Ağustos 1999 günü TÜRK-İŞ'te toplandı; ancak yalnızca uluslararası tahkime karşı ortak ve yaygın bir eylemin örgütlenemeyeceğine karar verildi ve uluslararası tahkime karşı bir bildiri yayınlanmasıyla yetinildi.

Anayasa değişikliğine ilişkin tasarı, 13 Ağustos 1999 günü, referanduma gerek kalmaksızın, kabul edildi. Bu arada Siyasi Partiler Yasası da değiştirilerek, Fazilet Partisi'nin istekleri yerine getirildi ve bunun karşılığında anayasa değişikliklerinde bu partinin desteği sağlandı.

Hükümet, tasarımı eski biçimiyle yeniden genel kurul gündemine sokmaya karar verdi. Bunun üzerine 12 Ağustos günü sabahı TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nun genel eylem kararı açıklandı. 13 Ağustos 1999 Cuma günü de, ülke çapında genel eylem gerçekleştirildi. Genel eylem bazı işyerlerinde vizite eylemi, bazılarında işbaşında iş durdurma, bazılarında da işe gitmeme biçiminde oldu. Bazı kuruluşlar ise eyleme katılmadı.

Ancak Hükümet bu konuda ısrarcı bir tutum izledi; yasa tasarısı, Emek Platformu'nu oluşturan örgütlerin yöneticileri dinleyici localarında görüşmeleri izlerken, Fazilet Partisi ve Doğru Yol Partili milletvekillerinin geciktirici çabalarına karşın, Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edilen biçimde fazla bir değişiklik yapılmadan madde madde görüşüldü ve kabul edildi.

Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında, TÜRK-İŞ'le birçok maddede anlaşma olduğuna ilişkin iddialar dile getirildi. Bunun üzerine TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç imzasıyla 16 Ağustos 1999 günü milletvekillerine gönderilen bir mektupta, TÜRK-İŞ'in tasarıya ilişkin değerlendirmesi yer aldı.

Genel Kuruldaki görüşmeler devam ederken, 17 Ağustos sabahı ülkemizi büyük acıya boğan deprem felaketi oldu ve görüşmeler kesildi.

TÜRK-İŞ'in depremin yaralarını sarmaya çalıştığı günlerde TBMM yeniden toplandı ve tasarımı, 25 Ağustos 1999 günü 4447 sayılı Yasa olarak kabul etti.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, düzenlediği basın toplantısında bu tutumu protesto etti. TÜRK-İŞ, 26 Ağustos 1999 günü de Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'e başvurarak, yasanın yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilmesini istedi. Ancak Sayın Cumhurbaşkanı yasayı onayladı. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, 8 Eylül 1999 günü yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“TBMM, kamuoyunun yaygın tepkisine rağmen, deprem felaketini fırsat bilerek, 4447 sayılı Kanunu kabul etmiştir. TÜRK-İŞ'in deprem felaketinin yarattığı acıları azaltmakla uğraştığı bir dönemde, yangından mal kaçırıcısına bu Kanunun kabul edilmesi, kamu vicdanında büyük bir yara açmıştır. Beklentimiz ve umudumuz, Sayın Cumhurbaşkanımızın, gerek Kanunun içeriği, gerek kabulediliş biçimini gözönüne alarak, bu Kanunu yeniden görüşülmek üzere Meclis'e iade etmesiydi. Sayın Cumhurbaşkanımızın bu Kanunu onaylaması, bizleri hayalkırıklığına uğratmıştır, umutlarımızı kırmıştır.”

SOSYAL GÜVENLİK REFORMU YASASININ ÖNEMLİ DÜZENLEMELERİ

- Yeni sigortalı olacaklar için yaşlılık aylığına hak kazanmada öngörülen yaş ve prim ödeme gün sayıları;

1996 yılında üzerinde anlaşma sağlanan mutabakata göre, yeni sigortalı olacaklarda, kadınlar 50, erkekler 55 yaşına geldiğinde ve 5000 gün prim ödeyip, kadınlarda 20, erkeklerde 25 yıl sigortalı olduğunda, yaşlılık aylığına hak kazanabilecekti.

28 Haziran 1999 günlü ilk taslakta, 60 yaş ve 10800 gün öngörülüyordu. Ayrıca, 63 yaş ve 5400 günle de emekli olmak mümkündü. 30 Haziran 1999 günlü taslakta 62 yaş ve 10800 gün veya 65 yaş ve 3600 gün koşulu getirildi. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in talebi, iş güvencesinin olması koşuluyla, 53-58 yaş ve 5000 gün prim ödenmesiydi. Bakanlar Kurulu tarafından 9 Temmuz 1999 günü kabul edilen tasarıda, 58 ve 60 yaş ve 8300 gün prim ödeme veya 61 ve 63 yaş ve 3600 gün prim ödeme getirilmişti. TÜRK-İŞ ve TİSK'in 16 Temmuz günü hazırladığı ortak metinde, 2000 yılından 2005 yılına kadar sigortalı olacaklar için 50 ve 55 yaş ve 5360 gün prim ödeme, 2005 yılından itibaren sigortalı olunması durumunda 53 ve 58 yaş ve 5360 gün prim ödeme önerildi.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edilen tasarıda ise 58 ve 60 yaş ve 7000 gün prim ödeme veya 58 ve 60 yaş ve 25 yıl sigortalılık ve 4500 gün prim ödeme koşulu getirildi. Bu madde, TBMM Genel Kurulunda aynen kabul edildi.

- Halen sigortalı olanlar için yaşlılık aylığına hak kazanmada öngörülen yaş ve prim ödeme gün sayıları;

Görüşmelerde öne çıkan diğer konu, halen sigortalı olanların geçiş süreciydi. 1996 yılında varılan mutabakata göre, 15 yıl ve daha uzun süreli sigortalılar, eski sisteme göre emekli olabilecekti. Sigortalılık süresi 10 yıldan 15 yıla kadar olanlarda, kadınlarda 41 ve erkeklerde 46 yaş aranacaktı. Sigortalılık süresi 5 yıldan 10 yıla kadar olanlarda, bu yaşlar 43 ve 48 olarak, sigortalılık süresi 5 yıldan az olanlarda da 45 ve 50 olarak uygulanacaktı. Sigortalıların ödemek zorunda olduğu asgari prim gün sayısı da 5000 idi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 28 Haziran 1999 günlü ilk taslakta geçiş süreci çok sertti.

1 yıldan az kalanlar, 5360 gün	40 - 45 yaş,
2 yıldan az kalanlar, 5720 gün	43 - 47 yaş,
3 yıldan az kalanlar, 6080 gün	46 - 49 yaş,
4 yıldan az kalanlar, 6440 gün	49 - 51 yaş,
5 yıldan az kalanlar, 6800 gün	52 - 53 yaş,
6 yıldan az kalanlar, 7160 gün	52 - 54 yaş,
7 yıldan az kalanlar, 7520 gün	53 - 55 yaş,
8 yıldan az kalanlar, 7880 gün	54 - 56 yaş,
9 yıldan az kalanlar, 8240 gün	55 - 57 yaş,
10 yıldan az kalanlar, 8600 gün	56 - 58 yaş,
11 yıldan az kalanlar, 9000 gün	58 - 60 yaş,
11 yıldan fazla kalan, 10.800 gün	60 - 60 yaş,

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in 5 Temmuz 1999 günlü talebinde, 15 yıl ve daha uzun süreli sigortalılığı olanlar için, eski sistemin devam etmesi gerektiği belirtiliyordu. Sigortalılık süresi 10 yıldan 15 yıla kadar olanlarda 43 ve 48 yaş, sigortalılık süresi 5 yıldan 10 yıla kadar olanlarda 45 ve 50 yaş ve sigortalılık süresi 5 yıldan az olanlarda da 47 ve 52 yaş yeterli görülüyordu. Ayrıca tüm sigortalılar için en az 5000 gün prim ödeme ve kadınlarda 20 ve erkeklerde 25 yıl sigortalılık öngörülüyordu. 5-6 Temmuz 1999 günleri TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, TOBB, TİSK, TZOB ve TESK'in temsilcilerinin katıldığı toplantıda, mevcut sigortalılardan, sigortalılık süresi 15 yıl ve daha fazla olanlarının eski koşullarla yaşlılık aylığına hak kazanması konusunda anlaşma sağlandı. TÜRK-İŞ ve TİSK arasında yapılan görüşmeler sonucunda 16 Temmuz günü varılan anlaşmada ise, 15 yıldan daha uzun süre sigortalı olanların, yaş aranmaksızın, kadınlarda 20 ve erkeklerde 25 yıllık süreyi doldurmak ve 5360 gün prim ödemek koşuluyla yaşlılık aylığına hak kazanması kabul edildi. 5360 gün prim ödemek ve 20 ve 25 yıllık süreleri doldurmak koşuluyla, 10 yıldan 15 yıla kadar sigortalılığı olanların 43 ve 48, 5 yıldan 10 yıla kadar sigortalılığı olanların 45 ve 50 ve 5 yıldan az sigortalılığı olanların da 47 ve 52 yaşlarında emekli olabilmelerine olanak tanınması isteniyordu.

Bakanlık taslağı ve Hükümet tasarısı, yapılan görüşmeler sonucunda, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda aşağıdaki biçimde değiştirildi. Bu biçim, TBMM Genel Kurulunda aynen kabul edildi.

1 yıldan az kalanlar, 5000 gün	38 - 43 yaş,
2 yıldan az kalanlar, 5000 gün	38 - 43 yaş,
3 yıldan az kalanlar, 5000 gün	41 - 45 yaş,
4 yıldan az kalanlar, 5000 gün	43 - 46 yaş,
5 yıldan az kalanlar, 5000 gün	45 - 48 yaş,
6 yıldan az kalanlar, 5150 gün	47 - 50 yaş,
7 yıldan az kalanlar, 5300 gün	48 - 51 yaş,
8 yıldan az kalanlar, 5450 gün	49 - 52 yaş,
9 yıldan az kalanlar, 5600 gün	50 - 53 yaş,
10 yıldan az kalanlar, 5750 gün	51 - 54 yaş,
10 yıldan fazla kalan, 6000 gün	52 - 56 yaş,

Geçiş sürecinde ikinci grup, geç sigortalı olanlar veya mevsimlik ve düzensiz çalışmalardı. Bu durumda olan kişilerin yaşlılık aylığına hak kazanabilmeleri ayrı bir biçimde düzenleniyordu.

28 Haziran 1999 günlü Bakanlık taslağında getirilen düzenleme, mevsimlik veya düzensiz çalışan sigortalılar için önemli zorluklar yaratacak biçimdeydi:

1 yıldan az kalanlar, 3780 gün	51 - 55 yaş,
2 yıldan az kalanlar, 3960 gün	52 - 57 yaş,
3 yıldan az kalanlar, 4140 gün	53 - 58 yaş,
4 yıldan az kalanlar, 4320 gün	54 - 59 yaş,
5 yıldan az kalanlar, 4500 gün	55 - 60 yaş,
6 yıldan az kalanlar, 4680 gün	56 - 60 yaş,
7 yıldan az kalanlar, 4860 gün	57 - 60 yaş,
8 yıldan az kalanlar, 5040 gün	58 - 60 yaş,
9 yıldan az kalanlar, 5220 gün	59 - 60 yaş,
10 yıldan az kalanlar, 5400 gün	60 - 60 yaş,
10 yıldan fazla kalan, 5400 gün	53 - 63 yaş,

Yapılan görüşmeler sonucunda bu düzenlemede önemli değişiklikler sağlandı. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca benimsenen ve TBMM Genel Kurulunda kabul edilen biçime göre, kanunun çıktığı tarihte 15 yıl sigortalılık süresini tamamlamış ve en az 3600 gün prim ödemiş olan kadınlar 50 ve erkekler 55 yaşına geldiğinde kendilerine yaşlılık aylığı bağlanabilecektir. Kanunun çıktığı tarihte 15 yıldan az süre sigortalılığı olanlar ise, 15 yıl sigortalılık süresini doldurmak, en az 3600 gün prim ödemiş olmak ve kadınlarda 52 ve erkeklerde 56 yaşını doldurmak koşuluyla, yaşlılık aylığına hak kazanacaktır.

- Prime tabi kazancın üst sınırı;

Sosyal Sigortalar Kurumu'na prim ödeyenler ve onları çalıştıranlar açısından en önemli konulardan biri de prime tabi kazancın üst sınırıdır. Diğer bir deyişle, kişinin gelirinin tümü üzerinden prim ödenmez. 1999 yılının birinci yarısında kişinin aylık brüt gelirinin 150 milyon liralık bölümü üzerinden prim belirleniyordu. Bu miktar, 1999 yılının ikinci yarısında 182 milyon liraya yükseldi.

28 Haziran 1999 günlü ilk taslakta, prime tabi kazancın üst sınırı, aylık asgari ücretin 5 katı olarak belirleniyordu. 30 Haziran 1999 günlü taslakta bu sistem değiştirildi. Günlük kazancın alt sınırı 4 milyon lira, üst sınırı da bunun 5 katı olarak belirlendi. Buna göre, aylık kazancın üst sınırı bir anda brüt 600 milyon liraya yükseliyordu. Ayrıca, bu tavanın her yıl, bir önceki yılın enflasyonu ve gayri safi yurtiçi hasıla artış oranlarında artırılması öngörülüyordu. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK tarafından hazırlanan ortak metinde, prime esas kazancın üst sınırının asgari ücretin üç katı olması, Bakanlar Kurulu'nun da bu katsayıyı 4'e kadar çıkartma yetkisinin bulunması kabul edildi. 9 Temmuz 1999 günü Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen tasarıda, Çalışma Bakanlığının önerisi biraz yumuşatılmıştı. Prime esas kazancın alt sınırı 4 milyon lira olacak, üst sınırın bulunması için bu miktar 3'le çarpılacaktı (ayda brüt 360 milyon lira). Bu miktar her yıl bir önceki yıldaki enflasyon oranı ve gayri safi yurtiçi hasıla artış oranıyla büyütülecekti. Ayrıca, 2002 yılının başında yüzde 33,3 ve 2005 yılının başında da yüzde 25,0 oranlarında bir ek artırım yapılacaktı. TÜRK-İŞ ve TİSK'in 16 Temmuz günlü ortak talebinde, prime esas kazancın üst sınırının asgari ücretin üç katı olması istendi.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda uygun görülen ve TBMM Genel Kurulunda kabul edilen metinde ise, günlük kazancın prime tabi alt sınırının 4 milyon lira, üst sınırının ise bunun 3 katı (360 milyon lira) olması, Bakanlar Kurulu'nun da bu katsayıyı 5'e kadar yükseltme yetkisinin verilmesi öngörülüyordu.

- Kaçak işçilikle mücadele;

Yasada önemli düzenlemelerden biri, kaçak işçilikle mücadele konusundaydı. Bu konu çeşitli maddelerde ele alındı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 28 Haziran 1999 günlü ilk taslağında, konuya ilişkin birinci madde, bir işyerinin genel olarak sigortalı çalıştırmaya **başlamadan önce** durumu SSK'ya bildirmesine ilişkindi. Yasada yürürlükteki düzenlemeye göre, bu iş bir ay içinde yapılabiliyordu (506/8).

İkinci düzenleme, herhangi bir **işçinin işbaşı yapmasından önce** SSK'ya bildirilme zorunluluğunu getiriyordu. Yasada yürürlükteki düzenlemeye göre de, işverene bir aylık bir süre tanınıyordu (506/9). 30 Haziran tarihli ikinci taslakta da bu düzenleme korundu. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in 5 Temmuz tarihli ortak metninde,

bu düzenleme benimsendi. 9 Temmuz günlü Bakanlar Kurulu tasarısında da bu çizgi savunuldu. İşçi ve işveren örgütlerinin 5-6 Temmuz günleri yaptıkları toplantılarda, işverenlerin bazı noktalara olumlu yaklaşması karşılığında, işçinin işe başlaması öncesinde bildirimde bulunma koşulu, işçinin işe başladığında kendisine işe başlayış tarihini gösteren bir kimlik belgesinin verilmesi biçiminde değiştirildi.

Ancak TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda uygun görülen ve TBMM Genel Kurulunda kabul edilen düzenleme, ön bildirim gerekliliği gerekiyordu. Bu düzenleme, kaçak işçilikle mücadelede önemli bir adımdır.

Kaçak işçilikle mücadelede getirilen önemli yeni düzenleme, SSK müfettişlerinin sayısının yetersizliğini kapatmak üzere, SSK Yönetim Kurulu'nun görevlendireceği SSK memurlarının ve ayrıca genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin denetim elemanlarının, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yaptıkları denetim ve incelemeler sırasında, işçilerin sigortalı olup olmadığını inceleme konusunda görevlendirilmeleriydi (506/130). Bu düzenlemeye işveren temsilcileri karşı çıktı. İşçi ve işveren kuruluşlarının 5-6 Temmuz günü yaptıkları toplantıda, bu noktada bir yumuşamaya gidildi. Ancak TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu ve Genel Kurul, tasarımı bu biçimiyle kabul etti.

Kaçak işçilikle ilgili diğer bir düzenleme, sigortalıların, çalışmaya başladıklarını, kendilerinin, işe başladıkları tarihten itibaren 30 gün içinde Kuruma bildirme düzenlemesinin getirilmesidir (506/Ek Madde 40). Bu düzenlemenin kaçak işçilikle mücadelede etkili bir önlem olduğu söylenemez. İşçinin bu hakkı eskiden beri vardı. İş güvencesinin bulunmadığı koşullarda bu hakkın kullanılması hemen hemen olanaksızdır.

SSK'nın önemli sorunlarından biri, sigortalıların büyük bir bölümünün eksik süreli çalıştığının bildirilmesidir. 28 Haziran tarihli ilk taslakta yer almayan bir düzenleme, 30 Haziran tarihli taslağa kondu. Buna göre, ay içinde bazı işgünlerinde çalışmadığı ve ücret almadığı beyan edilen sigortalıların otuz günden az çalıştıklarını kanıtlayan belgelerin, işverence prim bildirgesine eklenmesi gerekiyordu. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in ortak metninde bu konuda bir değerlendirme yer almadı. İşverenlerin tepkisine karşın, bu düzenleme TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu metninde ve Genel Kurulda kabul edilen metinde yer aldı.

- Devlet katkısı;

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 8 Şubat 1999 günlü toplantısında oluşturulan Sosyal Güvenlik Reformu Komisyonu çalışmaları sırasında SSK tarafından tartışmaya açılan 506 sayılı Yasa değişikliği taslağında, devletin yüzde 10 oranında prim ödeyerek sosyal sigortaların finansmanına sistemli bir biçimde katkıda bulunması öngörülüyordu. Ancak bu düzenleme, 28 Haziran ve 30 Haziran tarihli taslaklarda yer almadı. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in ortak metninde böyle bir talep bulunuyordu. Bu talebe işverenler de katıldı. İşçi ve işveren örgütlerinin 5-6 Temmuz günleri yaptıkları görüşmelerde ve TÜRK-İŞ ile DİSK'in 16 Temmuz günlü anlaşmasında, yüzde 10 devlet katkısı üzerinde anlaşma sağlanmıştı. Ancak bu düzenlemeyi tasarıya sokmak ve yasalaştırmak olanaklı olmadı.

- Yaşlılık aylığı bağlama ve aylığı artırma sistemi;

Önemli tartışma konularından biri, yaşlılık aylığı bağlama sistemi ve yaşlılık aylığının artırılması sistemiydi. Bu konuda ilk başta işçi ve işveren örgütleri arasında da görüş ayrılığı vardı. Ancak işverenler, 5-6 Temmuz günü yapılan toplantıda, işçi

örgütlerinin taleplerini kabul ettiler. Bu ortak çizgi, 16 Temmuz günlü TÜRK-İŞ - TİSK anlaşmasında da sürdü. Ancak Hükümet bu görüşü benimsemedi.

Yaşlılık aylığının bağlanmasında ve bağlanan aylığın artırılmasında, uzmanlarca emeklilerin aleyhinde olduğu ifade edilen, yeni bir düzenleme getirildi. Emekli aylıklarının bir önceki ayda gerçekleşen enflasyon oranında artırılması sistemine geçilmesiyle, emeklilerin aylık artışları bu oranla sınırlandırılmış oldu. Ayrıca, daha önceden altı aylık döneme ilişkin emekli aylığı peşin olarak verilirken, yeni düzenlemeyle ay ay verilme sistemine geçildi.

Yeni düzenlemeye göre, yaşlılık aylığının hesaplanma sistemi şöyledir:

“Sigortalının her takvim yılına ait prime esas kazancı, kazancın ait olduğu takvim yılından itibaren aylık talep tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak bulunan yıllık kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama günlük kazancın 360 katı, aylığın hesaplanmasına esas ortalama yıllık kazancı oluşturur.

“Aylık bağlama oranı, sigortalının toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3600 gününün her 360 günü için yüzde 3,5, sonrası 5400 günün her 360 günü için yüzde 2 ve daha sonraki her 360 gün için yüzde 1,5 oranlarında hesaplanır.” (506/61)

Bu düzenleme 1 Ocak 2000 yılından itibaren yürürlüğe girecektir.

Yeni düzenlemeye göre, işçi emeklilerinin aylıkları, her ay, bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar artırılarak belirlenecektir (506/Ek Madde 38). Bu düzenleme, 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

- İşsizlik sigortası;

Hükümet, çalışanları tasarrufa teşvik fonu için yapılan kesintiyi ve fona yapılan işveren katkısını sona erdirmek istiyordu. Bu amaçla, Refahyol Hükümeti döneminde, 28 Ağustos 1996 tarihinde kabul edilen Yasa, Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere 11 Eylül 1996 günü TBMM'ye iade edilmişti. Ancak daha sonra bu konuda bir girişimde bulunulmamıştı. Hükümetler, bu uygulamayı sona erdirmek amacıyla birkaç kez işsizlik sigortası yasa tasarıları hazırladılar ve işçiden yapılan yüzde 2'lik kesintiyi, işsizlik sigortası işçi katkısına; işverenin yüzde 3'lük katkısını da, işsizlik sigortası işveren katkısına dönüştürmeyi önerdiler. Ancak, Cumhurbaşkanı'nın iade gerekçesinde, yüzde 3'lük işveren katkısının işçinin kazanılmış hakkı olduğu belirtiliyor ve ücretlere eklenmesi gerektiği ifade ediliyordu. Sendikalar bu anlayışı da dikkate alarak, işsizlik sigortasının finansman sistemine karşı çıkıyordu. İşverenler ise, bir kurum olarak işsizlik sigortasına karşıydı.

28 Haziran 1999 tarihli ilk taslakta işsizlik sigortası yer alıyordu. Ancak 30 Haziran 1999 tarihli taslakta, bazı iddialara göre işverenlerin tepkisi dikkate alınarak, işsizlik sigortasına ilişkin düzenlemeler konmadı. TÜRK-İŞ, işsizlik sigortasının ancak iş güvencesi ve sendikal güvence ile bir anlam kazanacağını ileri sürdü. TÜRK-İŞ, önerilen işsizlik sigortasını, ayrıca, finansman biçimi, hak kazanma süresi ve koşulları, hak düşürücü nedenler ve sağlanan yardımın süresi ve miktarı açılarından eleştirdi. Ancak, işverenlerin bir bütün olarak itirazına ve işçilerin yetersizliğine ilişkin

eleştirilerine karşın, işsizlik sigortası tasarıda yer aldığı biçimiyle kabul edildi. İşsizlik sigortası aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

- İş güvencesi ve sendikal güvence;

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan 28 Haziran ve 30 Haziran 1999 tarihli tasarlarda iş güvencesine ilişkin bir düzenleme yer almıyordu. TÜRK-İŞ, sosyal güvenlik alanında yapılacak düzenlemelerin ve işsizlik sigortasının, iş güvencesi ile tamamlanması gerektiği düşüncesindeydi.

Türkiye'nin 158 sayılı ILO Sözleşmesini onaylamış olmasına karşın, iç mevzuatta gerekli değişiklikleri henüz yapmamış olması da, bu konuda önemli bir dayanaktı.

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK tarafından hazırlanan ve 5 Temmuz günü açıklanan alternatif tasarlakta, 1475 sayılı İş Yasasının 13. ve 24. maddelerinde ve 2821 sayılı Sendikalar Yasasının 31. maddesinde iş güvencesi sağlamaya yönelik değişiklikler öneriliyordu. İşverenler bu maddelere kesin bir biçimde karşı çıktılar ve maddelerin içeriğini görüşmeyi bile kabul etmediler. Hükümetle yapılan görüşmelerde de bir sonuç alınamadı. Genel Kurula sunulan tasarıda iş güvencesine ilişkin bir düzenleme yer almadı.

- Çalışanları tasarrufa teşvik fonunun tasfiye biçimi;

Taslak ve tasarıda eksikliği eleştirilen bir konu da, çalışanları tasarrufa teşvik fonunun tasfiye biçimidir. Bu uygulamanın sona erdirilmesini düzenleyen ve 28 Ağustos 1996 günü kabul edilen Yasanın Cumhurbaşkanı tarafından 11 Eylül 1996 günü yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye iadesindeki gerekçelerden biri, fonun nasıl tasfiye edileceğinin belirtilmemiş olmasıdır.

Tasarıda, işsizlik sigortasının getirilmesiyle birlikte zorunlu tasarruf fonu için yapılan işçi kesintisi ve işveren katkısı, işsizlik sigortası katkılarına dönüştürülüyor; ancak çalışanları tasarrufa teşvik fonunda birikmiş paranın hak sahiplerine nasıl ödeneceği boşlukta bırakılıyordu. Bu konuda gerek işverenlerle, gerek Hükümetle yapılan görüşmelerde bir sonuç alınamadı. Gerekli düzenlemenin zaman içinde yapılacağı belirtilerek, konu boşlukta bırakıldı.

- Sendikalaşmayı teşvik;

1998 yılında kabul edilen Vergi Reformu Yasasının geçici 5. maddesi ile, kaçak işçilikle mücadelede sendikalaşmayı teşvik edici bir düzenleme getirilmişti. Benzer bir düzenleme, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK tarafından hazırlanan alternatif tasarlakta da yer aldı. Bu tasarlakta, sigortalının sendikalı olması ve yürürlükteki bir toplu iş sözleşmesinden üye olarak yararlanması durumunda, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları sosyal sigorta primi işveren hissesinin 2 puan indirilmesi ve bu miktarın devlet tarafından karşılanması öngörüldü. Bu yaklaşım işverenlerle yapılan görüşmelerde daha da geliştirildi. İşçi ve işveren örgütlerinin ortak metninde, sigortalının sendikalı olması ve yürürlükteki bir toplu iş sözleşmesinden üye olarak yararlanması durumunda, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları sosyal sigorta primi işveren hissesinin 3 puan, işçi hissesinin 2 puan azaltılması ve bu miktarın devlet tarafından karşılanması talep edildi. Ancak işçi ve işverenlerin bu ortak talebi Hükümet tarafından benimsenmedi.

- Prim gün sayısını dolduranların istedikleri taktirde işten ayrılarak kıdem tazminatlarını alabilmeleri

Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısına ilişkin tartışmalarda önemli bir nokta, kıdem tazminatına ilişkin düzenlemelerde yapılması öngörülen değişiklikti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan taslaklarda, Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen tasarıda, işçi örgütlerinin alternatif taslağında ve işçi ve işveren örgütlerinin üzerinde anlaştığı maddelerde yer almayan bir düzenleme, TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında yapılan görüşmelerde gündeme geldi, kabul gördü ve TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında tasarıya eklendi. Buna göre, yaşlılık aylığına hak kazanmada yaş koşulunun gelmesiyle birlikte, gerekli prim ödeme gün sayısını tamamlayan, ancak gerekli yaşa ulaşamayan kişi, kendisi istediği taktirde, kıdem tazminatını alarak işten ayrılacaktır. İşverenlerin kesin bir biçimde karşı çıktıkları bu düzenleme, yaşlılık aylığına hak kazanmada yaş koşulunun getirildiği ve kıdem tazminatının işverenlerce tartışmaya açılmak istendiği bir dönemde önemliydi.

İŞSİZLİK SİGORTASI

İşsizlik sigortası, 102 sayılı ILO Sözleşmesinde yer alan 9 sigorta kolundan biridir. Türkiye'de, bu 9 sigorta kolundan, işsizlik sigortası ve aile yardımı bulunmamaktaydı. 1940 yılında dünyada 21 ülkede işsizlik sigortası uygulaması vardı. İşsizlik sigortası 1980'li yılların sonlarında ve 1990'lı yıllarda yaygınlaştı. İşsizlik sigortasının uygulandığı ülke sayısı 1949 yılında 22'ye, 1958 yılında 26'ya, 1967 yılında 34'e, 1977 yılında 38'e çıktı. 1987 yılında 40 ve 1997 yılında da 68 ülkede işsizlik sigortası uygulanıyordu. Kapitalizmin 1946-1970'ler dönemindeki Altın Çağ'ının sona ermesi ve sürekli durgunluk döneminin başlamasıyla birlikte işsizlik artınca, hem işsizlik sigortasına duyulan gereksinim arttı, hem de işsizlik sigortasını yaşatabilmek zorlaştı.

İşsizlik sigortası Türkiye'nin gündeminde daha 1946 yılında vardı. Kocaili İşçi Sendikaları Birliği Ana Nizamnamesinde işsizliğe karşı sigorta sağlanmasının amaçlandığı belirtiliyordu. TÜRK-İŞ'in 6 Eylül 1952 günü İzmir'de toplanan Birinci Olağan Genel Kuruluna sunulan Çalışma Raporunda da işsizlik sigortası talebi yer alıyordu.

İşsizlik sigortasının kabulü, bu nedenle, olumlu bir gelişmedir. Ancak kabul edilen işsizlik sigortası, birçok açıdan büyük eksiklikler içermektedir.

4447 sayılı Yasa ile getirilen işsizlik sigortası, 1 Haziran 2000 tarihinde uygulamaya sokulacaktır.

İşsizlik sigortası, bir işletmede çalışan işçi sayısı ne olursa olsun, tüm sigortalılar için zorunludur.

İşsizlik sigortasından yalnızca sigortalı olarak çalışan işçiler yararlanabilecektir. Emekli olduktan sonra yaşlılık aylığı alarak çalışmaya devam edenler, memurlar, sözleşmeli personel, kaçak çalışanlar, yasanın kapsamı dışındadır.

İşsizlik sigortasının amaçlarından biri de, kaçak işçilikle mücadeledir. İşsizlik ödeneği alabilmek için SSK'ya bildirilme koşulunun olmasıyla, kaçak işçilikle mücadeleye katkıda bulunulacağına inanılmaktadır.

Kamuoyundaki yanlış bir kanı, herkesin işsizlik sigortasından yararlanabileceğidir. Bir işe girmemiş, işsizlik sigortası primi ödememiş bir işsiz, işsizlik ödeneği alamaz. İşsizlik ödeneği alabilmek için, sigortalı bir işte işsizlik sigortası primi ödeyerek belirli bir süre çalışmak ve "herhangi bir kasit ve kusuru olmaksızın" işini kaybetmiş olmak gerekmektedir.

Sigortalı bir işçi, hangi koşullarda, işsizlik ödeneği alabilir?

Önce, belirli bir süre çalışma ve prim ödeme koşulu vardır. Sigortalı işçi, hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli olarak çalışmış olmalıdır. Ancak, bu koşul tek başına yeterli değildir. Sigortalı işçinin ayrıca son üç yıl içinde en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olması da gerekmektedir. Diğer bir deyişle, işsizlik sigortası uygulamasına 1 Haziran 1999 tarihinde geçileceğine göre, **işsizlik sigortasından işsizlik ödeneği alabilmek en erken ancak 2002 yılı Şubat ayında mümkün olabilecektir.** Yatırılan primler, o zamana kadar birikecektir.

İşsizlik ödeneği alabilmek için, sigortalının "herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın" işini kaybetmiş olması gerekmektedir. 1475 sayılı İş Yasasınının 13. maddesine göre işten çıkarılan, 16. maddesine göre kendisi işten ayrılan, 17. maddesinin I. ve III. bentlerine göre işten çıkarılan kişiler bu koşulu yerine getirmektedir. Süresi belirli hizmet akdiyle çalışanlar, bu süre sonunda işsiz kaldıklarında da bu haktan yararlanabilirler. Özelleştirme nedeniyle işsiz kalanlar için de bu hak geçerlidir.

Ancak, **kendi isteğiyle işten ayrılan, evlenerek işten ayrılan, askere giden veya 1475 sayılı İş Yasasınının ünlü 17/II. maddesi uyarınca işten çıkarılanlar bu haktan yararlanamamaktadır.** Diğer bir deyişle, izin almadan ve haklı bir nedeni olmadan iki gün üstüste veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatilden sonraki işgünü veya bir ayda aralıklı da olsa üç işgünü işe gelmeyen kişi, tazminatsız olarak işten çıkarıldığında, bu hakkını yitirmektedir. Ayrıca, işyerinde verilen işi yapmadığı, işyerinde kavga ettiği veya direniş yaptığı gibi gerekçelerle işten çıkarılanlara da işsizlik ödeneği ödenmemektedir.

İşsizlik ödeneğinin yukarıda belirtilen koşullarda ödenmemesi, Yasanın önemli eksikliklerinden biridir.

Sigortalının son dört aylık prime esas kazançları üzerinden net ücreti hesaplanmakta, bunun da yüzde 50'si işsizlik ödeneği olarak verilmektedir. Ancak, işsizlik ödeneğinin miktarı, aylık asgari ücretin netini aşmamaktadır.

İşsizlik ödeneğinin süresi konusunda da kısıtlamalar vardır. Örneğin, son 120 gün prim ödemenin dışında, son üç yıl içinde toplam 600 gün prim ödemiş bir sigortalı, 180 gün işsizlik ödeneği alabilmektedir.

Son 120 günün yanı sıra, son üç yıl içinde toplam 900 gün prim ödemiş bir sigortalının işsizlik ödeneği süresi 240 gündür.

Son 120 günün yanı sıra, son üç yılın tamamında prim ödemiş (1080 gün) bir sigortalı ise 300 gün işsizlik ödeneği alabilmektedir.

Sosyal devletin gelişkin olduğu ülkelerde, işsizlik ödeneği süresinin sona ermesinin ardından, daha düşük bir miktardaki devlet yardımı devreye girmektedir. Türkiye'de hem işsizlik ödeneği süreleri kısadır ve ödenek miktarı düşüktür, hem de işsizlik ödeneğinin sona ermesinin ardından devreye giren bir devlet yardımı yoktur.

İşsizlik sigortası, prim gelirleriyle yaşayacaktır. Yasaya göre, işçi ücretlerinden yüzde 2'lik bir kesinti yapılacaktır. Daha doğrusu, 1.6.2000 tarihinde zorunlu tasarruf kesintisi sona erecek, işçi ücretlerinden zorunlu tasarruf amacıyla kesilen yüzde 2'lik bölüm, işsizlik sigortası işçi primine dönüştürülecektir. Aynı durum, işverenler için de söz konusudur. İşverenler bugün zorunlu tasarruf fonuna yüzde 3'lük bir katkıda bulunmaktadır. 1.6.2000 tarihinden itibaren bu katkı, işsizlik sigortası işveren primine dönüştürülecektir. Ayrıca Devlet de yüzde 2 oranında bir prim katkısında bulunacaktır. Bu

uygulama, işsizlik sigortasının yükünün ağırlıkla işçilerin omuzlarına yıkılması anlamına gelmektedir.

İşsizlik sigortası için ödenen primler, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından toplanacak ve İş ve İşçi Bulma Kurumu bünyesinde oluşturulan İşsizlik Sigortası Fonunda biriktirilecektir. Bu Fonun yönetiminde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının ve Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanın önerisiyle atanacak birer kişi ile, TÜRK-İŞ ve TİSK'ten birer temsilci bulunacaktır. Bu dört kişinin yalnızca 1'i çalışanları temsil etmektedir. Bu durumda, SSK'da yaşayanlara benzer sorunlar gündeme gelebilir.

4447 sayılı Yasa ile zorunlu tasarruf fonunun geleceği hakkında bir düzenleme de yapılmamıştır. Sayın Cumhurbaşkanının 11 Eylül 1996 tarihli gerekçesinde ileri sürdüğü görüşlerden biri de, bu konudaki eksikliklerdir.

Getirilen işsizlik sigortası, hak kazanma koşulları, hak düşürücü nedenler ve sağlanan işsizlik ödeneğinin miktarı ve süresi açısından yetersizdir. İşçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin bundan sonraki hedeflerinden biri, bu konularda iyileştirmeler sağlamak ve işsizlik sigortasını uluslararası standartlara uygun hale getirmektir.

SSK'NIN SORUNLARI NASIL ÇÖZÜLEBİLİR?

4447 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemeler, SSK'nın sorunlarına bir çözüm getirmeyecektir. Aksine, SSK'nın sorunları daha da artacaktır. SSK'nın ve genel olarak sosyal güvenlik sisteminin sorunlarının çözülebilmesi için yapılması gerekenler, aşağıdaki biçimde özetlenebilir:

+ Kaçak işçilikle ve bordroda düşük ücret ve kısa süreli çalışma gösterme uygulamasıyla etkili bir biçimde mücadele edilmelidir. SSK'nın 1999 yılı açığının 1 katrilyon lira olacağı tahmin edilmektedir. Sayıları 4,5 milyonu aşan kaçak işçilerin asgari ücret üzerinden sigortalanmaları durumunda SSK'nın elde edeceği prim geliri ise 1 katrilyon 700 trilyon liradır. Kaçak işçiliğin önlenmesiyle, Devletin vergi gelirleri de artacaktır. 4447 sayılı Yasada kaçak işçilikle mücadele konusunda getirilen düzenlemeler önemlidir; ancak yeterli değildir.

+ Kaçak işçilikle mücadelede sendikaların işbirliğine ve sendikalaşmanın teşvik edilmesine ağırlık verilmelidir. Ancak Hükümet, TÜRK-İŞ ile TİSK arasında varılan anlaşma gereğince önerilen sendikacılığı teşvik edici prim indirimlerini kabul etmemiştir.

+ SSK'nın müfettiş ve denetim yapacak görevli sayısı artırılmalıdır. 4447 sayılı Yasa uyarınca, genel ve katma bütçeli kuruluşların denetim elemanlarının da bu konuda sorumluluk üstlenmesi olumlu bir düzenlemedir. Ancak denetim elemanlarının yetkileri artırılmalı ve görevlerini yapmamaları durumunda karşılaşacakları yaptırımlar ağırlaştırılmalıdır.

+ Kaçak işçi çalıştırmanın cezası artırılmalıdır.

+ Türkiye tarafından onaylanmış bulunan 158 sayılı ILO Sözleşmesine uygun biçimde iş güvencesi sağlanmalıdır.

+ 4447 sayılı Yasa ile getirilen işsizlik sigortası, hak kazanma koşulları, hak düşürücü nedenler, işsizlik ödeneği miktarı ve ödeme süresi açısından, uluslararası standartların çok gerisindedir. İşsizlik sigortası geliştirilmeli ve işsizlik ödeneğinin bittiği yerde devlet yardımı uygulamasına geçilmelidir.

+ Devlet, tüm Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, prim ödeyerek sosyal güvenliğin finansmanına katkıda bulunmalıdır.

+ SSK'nın alacakları tahsil edilmeli, prim borçlarının affı yoluna gidilmemelidir.

+ Faiz oranlarının yıllık yüzde 100'lerde seyrettiği günümüzde, SSK'nın topladığı primler bugün Ziraat Bankası'nda yüz sıfır faizle tutulmakta, SSK'nın aylık faiz kaybı 2 katrilyon lirayı bulmaktadır. Bu uygulamaya son verilmelidir.

+ SSK özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalı, siyasi müdahaleler engellenmeli, bürokratik engeller kaldırılmalı, sigortalıların Kurum yönetimine etkin bir biçimde katılımı sağlanmalıdır.

+ SSK'nın sağlık personelinin sayısı artırılmalı, gerekli araç-gereç-makine temin edilerek, Kurum'un sunduğu sağlık hizmetinin kalitesi yükseltilmeli, böylece Kurum dışına hasta sevki sona erdirilmelidir.

+ SSK'nın malvarlığı iyi değerlendirilmeli ve Kurum'da israf engellenmelidir.

+ SSK sağlık tesislerinde taşeronlaşma önlenmelidir.

+ Yeni borçlanma yasası çıkarılmamalıdır.

+ Gerçekte işçi olmayanların çeşitli yollarla SSK'nın hizmetlerinden yararlanması engellenmelidir.

+ İşyeri hekimliği kurumu güçlendirilmeli ve koruyucu sağlık hizmetleri geliştirilmelidir.

+ SSK'nın sağlık personelinin sayısı artırılmalı ve hekimlerin asıl atandıkları görev yerlerinde tam gün olarak çalışması sağlanmalıdır. SSK hekimleri özel muayenehane açamamalıdır. "Bıçak parası" uygulamalarına son verilmelidir.

+ SSK personeline, tüm sendikal hak ve özgürlükleri kullanma olanağı tanınmalı, insanca yaşamalarına yetecek ücret verilmelidir.

+ SSK İlaç ve Tıbbi Malzeme Sanayii Müessesesi yeni yatırımlarla geliştirilmeli, SSK'nın ilaç ve malzeme ihtiyacının daha büyük bir bölümü SSK kuruluşları tarafından üretilmelidir.

+ Kamu kesimince yapılan ihalelerde iş alan işyerlerinin ve taşeronların çalıştırdıkları işçilerin sigortalı olup olmadığı ve gerçek ücretleri kayıtlarında gösterip göstermedikleri gerektiği gibi denetlenmeli ve yasaların uygulanması amacıyla gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır.

SONUÇ

1986 yılında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası değiştirilir ve sigortalıların hakları kısıtlanırken, sendikalardan ciddi bir tepki gelmemişti. Ancak, SSK'nın 1986 yılındaki sorunları 1999 yılındaki gibi büyük ve kapsamlı değildi; kısıtlamalar sınırlıydı; 12 Eylül'ün etkisi hala sürüyordu; sendikaların büyük bir bölümünün henüz bir eylemlilik geleneği yoktu.

1986'dan 1999'a kadarki dönemde çok büyük toplumsal dönüşümler yaşandı; ekonomik sorunların boyutları büyüdü; Türkiye'nin ulusötesi sermaye açısından önemi ve ulusötesi sermayeye olan ekonomik bağımlılığı arttı.

Bu koşullarda, Hükümetin sosyal güvenlik reformu konusundaki tavrını en iyi ifade eden kişi, Mesut Yılmaz'dı. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, "Ecevit Amerika'ya başı dik gitsin" diye anayasa değişikliklerine ilişkin yasa tasarısının ve sosyal güvenlik reformu yasa tasarısının alelacele kabul edildiğini açıkladı.

4447 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemeler, SSK'nın sorunlarına çözüm getirmeyecek, kaçak işçiliği daha da artıracak, özel sigortacılığı güçlendirecek, sosyal devlet anlayış ve uygulamalarını tahrip edecek ve ulus-devleti zayıflatacaktır.

4447 sayılı Yasa birçok açıdan olumsuzluklar içermektedir. Bu konudaki mücadelemiz, bazı iyileştirmeler sağlasa bile, çeşitli nedenlere bağlı olarak, istenilen sonuca tümüyle ulaşamamıştır.

Ancak, işçilerin bir yasanın hazırlığının her safhasını bu kadar yakından izlediği ve sürece çeşitli meşru ve demokratik kitle eylemleriyle aktif biçimde bu kadar müdahale ettiği ve süreci bu denli etkilediği örneklerin sayısı, Türkiye tarihinde, bir elin parmakları kadardır. Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında yaşananlar, bu az sayıdaki örnek içindedir.

TÜRK-İŞ, bu konuda gösterdiği duyarlılıkla, ücretlerle sınırlı bir sendikacılık anlayışı olmadığını bir kez daha kanıtlamıştır.

Türkiye tarihine şanlı birer sayfa olarak geçecek güçte ve yaygınlıkta eylemler düzenlenmiştir.

Dünyanın çok az ülkesinde, uluslararası tahkime karşı bağımsızlık mücadelesi işçi sınıfının gündeminde bu kadar önemli bir yer almıştır.

Dünyanın çok az ülkesinde, işçi sınıfı bir bütün olarak IMF politikalarına, özelleştirmeye ve özellikle de tarım ve hayvancılıkta uygulanan politikalara karşı çıkmıştır.

İşçi sınıfımız, kendi çıkarları ile ulusal çıkarlarımızın bütünlüğünü doğru bir biçimde kavrayarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğü ve bağımsızlığı konusunda gösterdiği duyarlılığı bir kez daha vurgulamıştır.

Çeşitli alanlardaki yetersizliklere ve hatalara ve depremin etkisine bağlı olarak, istenilen sonuç alınamamıştır. Ancak ulus-devleti, sosyal hukuk devletini, demokrasiyi, kazanılmış hak ve özgürlükleri koruma ve geliştirme mücadelesi bitmemiştir. Devam etmektedir. Dönem dönem yenilgiler yaşansa bile, her geçen gün daha da güçlenerek devam edecektir.

1999 yılında sosyal güvenlik konusunda yaşanan saflaşma ve mücadeleler, Türkiye'nin geleceği açısından yol göstericidir. Parlamentoda temsil edilen siyasal partilerin IMF politikalarına giderek daha fazla bağımlı hale geldiği koşullarda, çalışanların, emeklilerin ve işsizlerin, geleneksel parti çizgilerinden ayrılma, siyasal partilerden bağımsızlaşma ve tüm çalışanlarla birlikte hareket etme eğilimi giderek güçlenmektedir. 1999 yılındaki mücadeleler bu süreci daha da netleştirmiş ve hızlandırmıştır.

